ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 11ης Ιουλίου 2011

σχετικά με την ερευνητική πρωτοβουλία κοινού προγραμματισμού «Περισσότερα και καλύτερα χρόνια ζωής — Τα διακυβεύματα και τα προβλήματα της δημογραφικής εξέλιξης»

(2011/413/ΕΕ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 181,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο αριθμός των Ευρωπαίων ηλικίας άνω των 65 ετών αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά κατά 42 %, από 87 εκατ. το 2010 σε 124 εκατ. το 2030 [1]. Η συνεχής αυτή αύξηση του προσδόκιμου ζωής συνιστά ένα μεγάλο βήμα προόδου των τελευταίων δεκαετιών. Παράλληλα όμως ωστόσο, το φαινόμενο ενδέχεται να προκαλέσει μια συμπληρωματική επιβάρυνση της οικονομίας και της κοινωνίας και να απειλήσει τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

(2) Η γήρανση του πληθυσμού θα οδηγήσει σε αυξημένες ανάγκες μετακινήσεων και δημοσίων υπηρεσιών που συνδέονται με την ηλικία. Οι δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης αναμένεται λοιπόν να είναι σημαντικές σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη. Συνολικά, βάσει των σημερινών ασκούμενων πολιτικών, οι συνδεόμενες με την ηλικία δημόσιες δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν κατά 4¾ ποσοστιαίες εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, κατά μέσον όρο στην ΕΕ, με χρονικό ορίζοντα το 2060, ιδίως λόγω των δαπανών που σχετίζονται με τις συντάξεις, την υγεία και τη μακροπρόθεσμη φροντίδα (προστιθεμένης της μείωσης του δυναμικού των εργαζομένων στον τομέα της υγείας, το οποίο συχνά είναι ελλιπώς καταρτισμένο) [2].

(3) Η μείωση του ενεργού πληθυσμού κατά 50 εκατ. άτομα περίπου μεταξύ 2010 και 2060, καθώς και η ανάλογη αύξηση των αναλογιών εξάρτησης, σε μεγάλο μέρος ήδη πριν από το 2030, θα μπορούσαν να προκαλέσουν μείωση της αύξησης του ΑΕΠ, εκτός εάν αυτή αντισταθμιστεί από αυξημένη παραγωγικότητα και αυξημένα ποσοστά συμμετοχής και απασχόλησης σε όλες τις κατηγορίες εργαζομένων [3].

(4) Δεδομένης της μείωσης και της γήρανσης του πληθυσμού, είναι προς το συμφέρον της κοινωνίας μας να επεκτείνει το χρονικό διάστημα ενεργού παρουσίας και καλής υγείας των ηλικιωμένων ατόμων, ενσωματώνοντάς τα πληρέστερα στην οικονομία και την κοινωνία και συνδράμοντάς τα αποτελεσματικότερα ώστε να παραμείνουν αυτοεξυπηρετούμενα για μεγαλύτερο διάστημα, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην άνοδο της ποιότητας ζωής των πλέον ηλικιωμένων πολιτών καθώς και αυτών που τα φροντίζουν, στην ενίσχυση της βιωσιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας (συνταξιοδοτικά καθεστώτα, υπηρεσίες υγείας και μακροπρόθεσμες υπηρεσίες φροντίδας) και να δημιουργήσουν ευρείες δυνατότητες αξιοποίησης καινοτόμων πρακτικών με σκοπό την ευπρεπή γήρανση.

(5) Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» χαρακτήρισε τη δημογραφική γήρανση ταυτόχρονα ως πρόβλημα και ως ευκαιρία για μια ανάπτυξη με χαρακτηριστικά ευφυΐας, βιωσιμότητας και ενσωμάτωσης και περιλαμβάνει τις εμβληματικές πρωτοβουλίες «Μία ψηφιακή στρατηγική για την Ευρώπη» [4], «Μία Ένωση καινοτομίας» [5], «Μία στρατηγική για τις νέες αρμοδιότητες και τις νέες θέσεις εργασίας» και «Μία ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχιας», πρωτοβουλίες που αντιμετωπίζουν κατά προτεραιότητα το θέμα αυτό. Οι πολιτικές συνδυασμού ευελιξίας και ασφάλειας (flexicurity) στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την απασχόληση αναγνωρίζει την ανάγκη μιας συνολικής προσέγγισης των πολιτικών που αφορούν τους ανθρώπινους πόρους και την ανάγκη για μια θεώρηση που λαμβάνει υπόψη το σύνολο του κύκλου ζωής σε σχέση με την εργασία, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας και η άρση των υφιστάμενων εμποδίων.

(6) Στις 6 Σεπτεμβρίου 2010, η Επιτροπή πρότεινε το 2012 ως ευρωπαϊκό έτος για την ενεργό γήρανση προκειμένου να υποστηριχθούν οι προσπάθειες των κρατών που αποβλέπουν στην αρωγή των ηλικιωμένων ατόμων ούτως ώστε να παραμείνουν στην ενεργό δράση για να μοιραστούν την πείρα τους, να εξακολουθήσουν να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία και να ζήσουν υπό τους καλύτερους δυνατούς όρους όσον αφορά την υγεία, την ανεξαρτησία και αυτοεξυπηρέτηση και την ικανοποίηση [6].

(7) Υπάρχει επείγουσα ανάγκη ενίσχυσης της γνωστικής βάσης όσον αφορά τη διαδικασία γήρανσης αυτή καθαυτή και επίσης όσον αφορά τις επιπτώσεις της γήρανσης στην κοινωνία και την οικονομία, προκειμένου να ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα στοιχεία κατά την κατάρτιση των προς άσκηση πολιτικών.

(8) Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ως άνω πρόβλημα και να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες χρειάζεται συντονισμένη δράση, ώστε να διευκολυνθεί μια υψηλής ποιότητας ερευνητική συνεργασία που αποβλέπει στη συγκέντρωση απτών δεδομένων που θα στηρίξουν τις παρεμβάσεις.

---

[1] Ο αριθμός των Ευρωπαίων ηλικίας άνω των 65 ετών θα διπλασιαστεί σχεδόν κατά τη διάρκεια των 50 προσεχών ετών (από 87 εκατ. το 2010 σε 153 εκατ. το 2060, σύμφωνα με τις δημογραφικές προβλέψεις της Eurostat (Europop2010).

[2] Ibidem.

[3] COM(2009) 180 τελικό: Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της δημογραφικής γήρανσης στην ΕΕ (έκθεση για τη δημογραφική γήρανση 2009).

[4] 9981/1/10 REV 1.

[5] 14035/10.

[6] Συμπεράσματα του Συμβουλίου (EPSCO Δεκ. 2010) (18132/10).

(9) Στη συνεδρίασή του της 26ης Μαΐου 2010 [1], το Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας προσδιόρισε και αιτιολόγησε σειρά δυνητικών Κοινών Προγραμματικών Πρωτοβουλιών (ΚΠΠ/JPI), στην οποία περιλαμβανόταν η πρωτοβουλία «Περισσότερα χρόνια, καλύτερη ζωή — Δυναμικό και προκλήσεις της δημογραφικής αλλαγής», τομείς όπου ο κοινός ερευνητικός προγραμματισμός αναμένεται να προσδώσει μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία στις σημερινές, αποσπασματικές προσπάθειες κρατών μελών. Ως εκ τούτου, υιοθέτησε συμπεράσματα στα οποία αναγνωρίζεται η ανάγκη δρομολόγησης μιας κοινής προγραμματικής πρωτοβουλίας για το θέμα αυτό και καλείται η Επιτροπή να συμβάλει στη προετοιμασία της.

(10) Τα κράτη μέλη επιβεβαίωσαν τη συμμετοχή τους στην πρωτοβουλία αυτή αποστέλλοντας επίσημες επιστολές δέσμευσης.

(11) Ο κοινός προγραμματισμός για την έρευνα, όσον αφορά τη δημογραφική αλλαγή και τη γήρανση του πληθυσμού, αναμένεται να εξασφαλίσει τον συντονισμό της έρευνας στον συγκεκριμένο τομέα, συμβάλλοντας σημαντικά στη δημιουργία ενός πλήρως επιχειρησιακού Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ERA/ΕΧΕ) για τη γήρανση και την ενίσχυση της πρωτοβουλίας και ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης στην έρευνα στο εν λόγω πεδίο.

(12) Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που καθορίζονται στην παρούσα σύσταση, τα κράτη μέλη καλούνται να διασφαλίσουν τη συνεργασία και τη συμπληρωματικότητα με σημαντικές συναφείς πρωτοβουλίες —όπως είναι το κοινό πρόγραμμα «Υποβοηθούμενη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση» [2], και η Συνεργασία καινοτομίας για μια ενεργό υπό συνθήκες καλές υγείας γήρανση, η Ε&Α υπό το πρόγραμμα-πλαίσιο, ιδίως στα πεδία των ΤΠΕ, της υγείας, των κοινωνικών επιστημών, καθώς και άλλες πρωτοβουλίες έρευνας όπως είναι οι SHARE ERIC [3] και ERA-AGE II [4].

(13) Προκειμένου να είναι σε θέση η Επιτροπή να υποβάλλει εκθέσεις στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, τα κράτη μέλη καλούνται να υποβάλλουν τακτικά εκθέσεις στην Επιτροπή με αντικείμενο τα βήματα προόδου της εν λόγω πρωτοβουλίας κοινού προγραμματισμού,

ΔΙΑΤΥΠΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ:

1. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να αναπτύξουν και να διατηρήσουν μια κοινή αντίληψη όσον αφορά τον τρόπο συνεργασίας και συντονισμού στον τομέα της έρευνας σε ενωσιακό επίπεδο, που θα επιτρέψει την αντιμετώπιση του προβλήματος της δημογραφικής αλλαγής και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει.

2. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να αναπτύξουν μια κοινή ατζέντα στρατηγικής για την έρευνα όπου θα καθορίζονται οι ερευνητικές ανάγκες και οι ερευνητικοί στόχοι σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, στον τομέα της δημογραφικής αλλαγής. Η εν λόγω ατζέντα στρατηγικής έρευνας πρέπει να περιλαμβάνει σχέδιο εφαρμογής όπου θα καθορίζονται οι προτεραιότητες και το χρονοδιάγραμμα, συγκεκριμενοποιώντας τις δράσεις, τα μέσα και τους πόρους που είναι απαραίτητα στοιχεία για την εφαρμογή της ατζέντας.

3. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να ενσωματώσουν τις ακόλουθες δράσεις στην ατζέντα στρατηγικής έρευνας και στο εφαρμοστικό σχέδιο της:

α) προσδιορισμός και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα συναφή εθνικά προγράμματα και τις συναφείς ερευνητικές δραστηριότητες·

β) ενίσχυση των κοινών δυνατοτήτων παρεκβολής και αξιολόγησης των τεχνολογιών·

γ) ανταλλαγή πληροφοριών, πόρων, ορθών πρακτικών, μεθοδολογιών και κατευθυντήριων γραμμών·

δ) προσδιορισμός τομέων ή δραστηριοτήτων έρευνας που θα ωφελούνταν από τον συντονισμό ή από κοινές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων ή από την από κοινού αξιοποίηση των πόρων·

ε) καθορισμός των ρυθμίσεων της υπό ανάληψη κοινής έρευνας στα πεδία που αναφέρονται στο στοιχείο δ)·

στ) συνεκτίμηση της εξέλιξης των αναγκών των ηλικιωμένων ατόμων, καθώς και των αναγκών των ατόμων που τα φροντίζουν, σε επαγγελματικό ή μη πλαίσιο, στη θέσπιση στόχων κατά την κατάρτιση προγραμμάτων έρευνας σχετικά με τη γήρανση·

ζ) από κοινού αξιοποίηση, κατά περίπτωση, των υφιστάμενων ερευνητικών υποδομών ή ανάπτυξη νέων μέσων, όπως είναι οι συντονισμένες βάσεις δεδομένων ή η διαμόρφωση μοντέλων μελέτης των διαδικασιών γήρανσης·

η) ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και της ανοικτής καινοτομίας μεταξύ των διάφορων ερευνητικών δραστηριοτήτων των επιχειρηματικών τομέων που σχετίζονται με τη δημογραφική αλλαγή και τη γήρανση του πληθυσμού·

θ) εξαγωγή και διασπορά των γνώσεων, των καινοτομιών και των διακλαδικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων·

ι) δημιουργία δικτύων μεταξύ κέντρων εξειδικευμένων στην έρευνα όσον αφορά τη δημογραφική αλλαγή και τη γήρανση του πληθυσμού.

4. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται όσον αφορά τη διατήρηση μιας κοινής και αποτελεσματικής διαχειριστικής δομής στον τομέα της έρευνας για τη δημογραφική αλλαγή και τη γήρανση του πληθυσμού, με αποστολή τη διαμόρφωση κοινών όρων, κανόνων και διαδικασιών συνεργασίας και συντονισμού, καθώς και παρακολούθησης της εφαρμογής του προγράμματος (ατζέντας) στρατηγικής έρευνας.

5. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται στην από κοινού εφαρμογή του προγράμματος (ατζέντας) στρατηγικής έρευνας στο πλαίσιο των οικείων εθνικών ερευνητικών προγραμμάτων σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές τις σχετικές με τους όρους — πλαίσιο κοινού προγραμματισμού, τους οποίους διαμόρφωσε η ομάδα υψηλού επιπέδου για τον από κοινού προγραμματισμό.

[1] 10246/10.
[2] Έκθεση συναπόφασης, δελτίο τύπου — http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?language = en&type = IM-PRESS&reference = 20080121IPR19252
[3] http://www.share-project.org/t3/share/fileadmin/press_information/SHARE_ERIC-EN_upload.pdf
[4] http://futurage.group.shef.ac.uk/

6. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται στη κατεύθυνση της συνεργασίας με την Επιτροπή με αντικείμενο τη μελέτη των πρωτοβουλιών που η τελευταία θα μπορούσε να αναλάβει, προκειμένου να συνδράμει τα κράτη μέλη στη διαμόρφωση και εφαρμογή της ατζέντας στρατηγικής έρευνας και στον συντονισμό του κοινού προγράμματος με άλλες πρωτοβουλίες της Ένωσης στον τομέα αυτό, όπως είναι η «Ευρωπαϊκή εταιρική σχέση για την καινοτομία» και το πρόγραμμα από κοινού εφαρμογής «Υποβοηθούμενη από το περιβάλλον αυτόνομη διαβίωση».

7. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται στο να ενημερώνουν τακτικά την Επιτροπή για τα βήματα προόδου στο πλαίσιο της εν λόγω προγραμματικής πρωτοβουλίας, μέσω ετήσιων εκθέσεων προόδου.

Βρυξέλλες, 11 Ιουλίου 2011.

Για την Επιτροπή
Neelie KROES
Αντιπρόεδρος